

CYKL | FILMOWI BOHATEROWIE
GRUPA WIEKOWA | SZKOŁA PODSTAWOWA 1-3

ANALIZA PSYCHOLOGICZNA

opracowanie: Marcin Majkut

FILM | „OPERACJA CZŁOWIEK W CZERNI”, reż. G. Bøe-Waal

Rodzeństwo Tiril i Oliver spędza wolny czas na rozwiązywaniu zagadek detektywistycznych. Kiedy w trakcie jednej ze swoich rowerowych eskapad napotykają polanę pełną wykopanych dołów, bukiet kwiatów złożony u korzeni starego dębu i dziwnego mężczyznę ukrywającego się za drzewami, czują, że są na tropie kolejnej tajemnicy. Prowadzenie tej sprawy nie będzie jednak proste, a rozwiązanie jasne i oczywiste. Gdzie się kończy zabawa a zaczynają poważne sprawy? Czy wszystkie sekrety powinny być odkrywane? Czy strach może być naszym sprzymierzeńcem? I dlaczego nie można zabierać cudzych rzeczy? To tylko część z ważnych tematów podejmowanych przez nową norweską produkcję skierowaną do młodszej widowni.

TEMATY DO OMÓWIENIA

Film stwarza okazję do omówienia z uczniami tematów:

- Kiedy ciekawość staje się nieetyczna, czyli jak nie przekraczać granic w zabawie
- Rozwijanie swoich pasji
- Nie kradnij – bez wyjątków
- Siłowanie się ze strachem, czyli w czym może pomóc nam ciekawość

Kiedy ciekawość staje się nieetyczna, czyli jak nie przekraczać granic w zabawie

Tiril i Olivier z wielką energią, ale i z pomysłem, zabierają się za rozwikłanie zagadki rozkopanej polany. Krok po kroku odkrywają nowe karty tajemniczej historii. Napędza ich ciekawość oraz nieskrępowana wyobraźnia, co nie do końca pomaga im w zdroworozsądkowym osądzie tej sprawy. Czasem prowadzą śledztwo, korzystając z wiarygodnych, solidnych metod, odwołując się do faktów, poszukując wiedzy w bibliotekach, rozmawiając ze świadkami historii. Czasem jednak w głowach młodych detektywów pojawiają się fantazje – mroczne rozwiązania, nacechowane negatywnie imiona nadawane osobom, o których nic nie wiedzą (np. Człowiek-Cień) oraz inne pomysły różniące się znacznie od założeń rzetelnego śledztwa.

Film „Operacja Człowiek w czerni” pokazuje, co się dzieje, gdy zatracamy się w swojej ciekawości i przekraczamy granice innych osób. Rozwiązywanie zagadkowej sprawy przez Tiril i Oliviera powinno mieć głębszy sens, aniżeli tylko dowiedzenie swoich detektywistycznych zdolności. Mogłoby pozytywnie wpływać na bieg wydarzeń, pomóc ludziom w dojściu do sprawiedliwości lub doprowadzić do ujęcia złoczyńców. W tym przypadku jedynie dotyka bolesnych osobistych sekretów, do których każdy ma prawo, dlatego postępowanie bohaterów można uznać za nieetyczne. Warto nawiązać do tego ważnego przekazu w rozmowie po filmie i zachęcić młodych widzów do refleksji nad prawem do prywatności i definicją dobrej, czyli równocześnie, etycznej zabawy.

Pytania: W którym momencie działania Tiril i Oliviera stają się nieakceptowalne, przekraczają etyczne granice? Czy zachowanie „człowieka w czerni” sprawia, że powinniśmy się go obawiać? Czy przeszukiwanie domu „człowieka w czerni” jest akceptowalne etycznie? Kiedy ciekawość doprowadza do „bycia wścibskim”?

Rozwijanie pasji

Młodzi detektywi mają wiele asów w rękawach, nie tylko tupet i energię. Dysponują na przykład odpowiednim warsztatem, który pozwala im skutecznie prowadzić detektywistyczne działania. Posiadają swoje biuro, niezbędny sprzęt, znają się na pobieraniu odlewów i innych podobnych czynnościach. Takie techniczne przygotowanie sugeruje poważne potraktowanie swojego zainteresowania. Umiejętności techniczne nie zdałyby się na nic, gdyby nie odwaga i wytrwałość Tiril i Oliviera – nie sposób im odmówić naszym bohaterom. Nie strasze im mroczne historie, ciemny las, cementarne krypty czy konieczność żmudnego poszukiwania informacji w archiwach. Jak przekonują się widzowie filmu „Operacja Człowiek w czerni”, podążając za swoją pasją i rozwijając ją, można przeżyć ciekawą przygodę.

Pytania: Co jest prawdziwą pasją Tiril i Oliviera? Co sprawia, że wiemy, co jest pasją rodzeństwa? Jak Tiril i Olivier rozwijają swoją pasję? Czy rozwijanie tej pasji jest trudne, jakiego wymaga zaangażowania?

Nie kradnij – bez wyjątków

Motyw kradzieży, napadu i wpływu takich czynów na życie innych jest jednym z głównych elementów fabuły „Operacji Człowiek w czerni”. Ostateczne rozwiązanie detektywistycznej zagadki, czyli przekazanie odkopanego skarbu prawowitemu właścicielowi i próba odpokutowania za swoje czyny przez Józefa Scotta, pokazuje jak wielki potrafi być ciężar wyrzutów sumienia osób dopuszczających się przestępstwa, takiego jak kradzież. Człowiek w czerni chce wynagrodzić zadane krzywdy złotnikowi – twórcy filmu nie szukają dlań usprawiedliwienia. Pokazują, iż bez względu na to, jak ktoś jest biedny i jak bardzo potrzebuje pieniędzy, kradzież jest złem.

Tym bardziej warto dopilnować, rozmawiając z dziećmi, by przekaz filmu nie rozmył się poprzez relatywizowanie winy w zależności, kto ją popełnia. Niestety twórcy filmu pozwalają sobie na taki zabieg, dlatego warto zwrócić na to uwagę uczniom. W trakcie działań detektywistycznych Tiril i Olivier zakradają się do domu Józefa Scotta, by znaleźć dowody jego przestępczej działalności. Tiril kradnie stamtąd lalkę, młodzi detektywi pozwalają sobie też na zrobienie zdjęć mapy, która nie jest ich własnością. Chociaż fabuła filmu wskazuje na konieczność takiego postępowania, niejako usprawiedliwiając ich zachowanie, to nie ulega wątpliwości, że rodzeństwo przekracza granice prawa i dopuszcza się przestępstwa. Niefortunnym zabiegiem jest też używanie przez scenarzystów filmu sformułowania „zabrała lalkę” przy opisywaniu zachowania Tiril. Warto zadbać o to, by termin „kradzież” padł w rozmowie po filmie, a wina została jasno określona.

Pytania: Czy Tiril i Olivier w swoich detektywistycznych działaniach przekraczają prawo, kiedy to robią? Dlaczego Tiril ukradła lalkę z domu Scotta? Czy Tiril oddała lalkę Annie Scott? Co przydarzyło się złotnikowi? Dlaczego Józef Scott chciał oddać skarb złotnikowi?

Siłowanie się ze strachem, czyli w czym może pomóc nam ciekawość

Film „Operacja Człowiek w czerni” posiada cechy gatunkowe thriller, który z założenia ma wywoływać strach i niepokój widza. Olivier i Tiril wędrują nocą po lesie, pokonują niebezpieczne ścieżki, przeszukują stare krypty. Wszystko po to, aby rozwiązać zagadkę. Strach, który towarzyszy zwiedzaniu takich miejsc, ustępuje miejsca ciekawości, która z kolei napędza do działania. Jest to jedna z najważniejszych cech ludzi, którzy są odkrywcami, pionierami, zdobywcami nowych przestrzeni czy wiedzy. Dzięki ciekawości nasza cywilizacja wciąż się rozwija i próbuje sięgać po nieznane. Ciekawość zatem jest bardzo ważną cechą, którą warto w sobie pielęgnować, pamiętając jednak o tym, że każdy ma prawo do osobistych tajemnic.

Pytania: Czy Tiril i Olivier czegoś się boją, jeśli tak, to dlaczego? Czy tylko ciekawość niweluje poczucie strachu, kiedy bohaterowie skradają się w ciemności po lesie czy pokonują niebezpieczną drogę w starym młynie?